

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2009 m. liepos 9 d.*

Byloje C-511/06 P

dėl 2006 m. gruodžio 11 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Archer Daniels Midland Co., įsteigta Dekeiteryje, Ilinojuje (Jungtinės Valstijos), atstovaujama advokato C. O. Lenz, solisitorių L. Martin Alegi, E. Batchelor ir M. Garcia, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

apeliantė,

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

Europos Bendrijų Komisijai, atstovaujamai A. Bouquet ir X. Lewis, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

* Proceso kalba: anglų.

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmosios kolegijos pirmininko pareigas einantis A. Tizzano, teisėjai M. Ilešič, A. Borg Barthet, E. Levits (pranešėjas) ir J.-J. Kasel,

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorius H. Von Holstein, kanclerio pavaduotojas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2008 m. gegužės 8 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2008 m. lapkričio 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Savo apeliaciniu skundu *Archer Daniels Midland Co.* (toliau – *ADM*) prašo panaikinti 2006 m. rugsėjo 27 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* (T-59/02, Rink. p. II-3627, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo minėtas teismas iš dalies atmetė jos ieškinį dėl 2001 m. gruodžio 5 d. Komisijos sprendimo 2002/742/EB, susijusio su EB sutarties 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-1/36.604 – Citrinos rūgštis) (OL L 239, 2002, p. 18, toliau – ginčijamas sprendimas), panaikinimo tiek, kiek jis su ja susijęs.

Teisinis pagrindas

- ² 1962 m. vasario 6 d. Reglamento Nr. 17, Pirmojo reglamento, įgyvendinančio Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204), 15 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Komisija gali priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1 000 iki 1 000 000 apskaitos vienetų arba didesnes, bet ne didesnės kaip 10 % kiekvienos iš pažeidime dalyvaujančių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos, jeigu tyčia arba dėl neatsargumo:

- a) jos pažeidžia (EB 85) straipsnio 1 dalį arba (86) straipsnį; <...>

<...>

Nustatant baudos dydį, atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę.“

- ³ 1998 m. sausio 14 d. Komisijos pranešime „Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairės“ (OL C 9, p. 3, toliau – gairės) numatyta:

„Čia aprašyti principai turėtų užtikrinti Komisijos sprendimų skaidrumą bei nešališkumą įmonių ir Teisingumo Teismo požiūriu, kartu išlaikant atitinkamų teisės aktų įtvirtintą Komisijos diskreciją nustatyti baudas iki 10 % bendrosios įmonės apyvartos. Vis dėlto šia diskrecija turi būti naudojama laikantis nuoseklios ir nediskriminuojančios politikos, suderinamos su baudmės už konkurencijos taisyklių pažeidimus tikslais.

Naujasis baudos dydžio nustatymo metodas bus grindžiamas toliau aprašyta schema, paremta pagrindine baudos suma, kuri gali būti didinama dėl sunkinančių aplinkybių arba mažinama dėl lengvinančių aplinkybių.“

4 Pagal gairių 1 punkto A dalį:

„Vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo pobūdį, įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta, ir atitinkamos geografinės rinkos dydį.

Pažeidimai skirstomi į tris kategorijas: lengvi pažeidimai, sunkūs pažeidimai ir labai sunkūs pažeidimai.

<...>

Taip pat būtina atsižvelgti į faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę padaryti pastebimos žalos kitiems ūkio subjektams ir visų pirma vartotojams bei nustatyti tokio dydžio baudą, kuri turėtų pakankamą atgrasantį poveikį.

<...>

Jei pažeidimą padaro kelios įmonės (pvz., kartelio atveju), tam tikrais atvejais gali prireikti koreguoti baudas, numatytas kiekvienai iš trijų kategorijų, siekiant atsižvelgti į specifinį kiekvienos įmonės dydį ir jos pažeidimo poveikį konkurencijai, visų pirma tuomet, kai to paties tipo pažeidimus padaro labai skirtingo dydžio įmonės.“

5 Gairių 2 punkte „Sunkinančios aplinkybės“ numatyta:

„Pagrindinė bauda didinama esant tokioms sunkinančioms aplinkybėms:

I - 5916

<...>

— pažeidimo organizatoriaus arba kurstytojo vaidmuo,

<...>“

6 Gairių 3 punktas „Lengvinančios aplinkybės“ suformuluotas taip:

„Pagrindinė bauda mažinama esant tokioms lengvinančioms aplinkybėms:

<...>

— pažeidimo nutraukimas Komisijai įsikišus (visų pirma jai atlikus patikrinimus),

<...>“

- 7 Pagal 1996 m. liepos 18 d. Komisijos pranešimo dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL L 207, p. 4, toliau – pranešimas dėl bendradarbiavimo) B skyrių „Baudos neskyrimas arba labai didelis baudos sumažinimas“:

Įmonei, kuri:

- „a) praneša Komisijai apie slaptą kartelį iki pastaroji, priėmusi atitinkamą sprendimą, atlieka patikrinimą kartelyje dalyvaujančiose įmonėse ir, jei dar neturi pakankamai informacijos, kad įrodytų kartelinio susitarimo, apie kurį pranešama, egzistavimą;
- b) pirmoji pateikė informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelinio susitarimo egzistavimą;
- c) nutraukė savo dalyvavimą neteisėtoje veikloje ne vėliau kaip pranešimo apie kartelį momentu;
- d) suteikia Komisijai visą naudingą informaciją, visus turimus dokumentus bei įrodymus apie kartelį ir nuolat bei visapusiškai bendradarbiauja per visą tyrimą;
- e) nevertė kitos įmonės dalyvauti kartelyje ir nekurstė jos atlikti neteisėtų veiksmų bei nebuvo pagrindinė jų vykdytoja.

bauda, kuri būtų skirta, jei įmonė nebūtų bendradarbiavusi, sumažinama mažiausiai 75 % arba gali būti visai neskiriama.“

- 8 Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriuje „Reikšmingas baudos sumažinimas“ numatyta:

„1. Jei įmonė bendradarbiauja su Komisija, nors neįvykdytos visos B ir C skyrių sąlygos, bauda, kuri jai būtų skirta, jei nebūtų bendradarbiavusi su Komisija, sumažinama 10–50 %.

<...>“

- 9 Minėto pranešimo E skyriaus 2 dalis yra išdėstyta taip:

„Sprendimas dėl B, C arba D skyriuose išdėstytų baudų neskyrimo ar sumažinimo sąlygų įvykdymo priimamas kartu su galutiniu Komisijos sprendimu atitinkamoje kartelio byloje. Sprendimas dėl baudos neskyrimo ar sumažinimo neturėtų būti priimamas, kol bus užbaigta administracinė procedūra, nes taikomos sąlygos gali būti įvykdytos per visą procedūrą.“

Faktinės ginčo aplinkybės

Kartelis

- 10 Ginčijamą sprendimą Komisija skyrė penkioms citrinos rūgštį gaminančioms įmonėms, būtent *ADM*, *Cerestar Bioproducts BV* (toliau – *Cerestar*), *F. Hoffmann-La Roche AG* (toliau – *HLR*), *Haarmann & Reimer Corporation* (toliau – *H & R*) ir *Jungbunzlauer AG* (toliau – *JBL*).
- 11 Citrinos rūgštis yra rūgštinis ir konservantas, naudojamas maisto produktams ir gėrimams, plovikliams ir buitiniams valikliams, farmacijos ir kosmetikos produktams ir įvairiems pramoniniams procesams.
- 12 1995 m. rugpjūčio mėn. Komisijai buvo pranešta, kad Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) Teisingumo ministerija pradėjo tyrimą, susijusį su JAV citrinos rūgšties rinku. Kadangi įmonės *ADM*, *Cerestar*, *HLR*, *H & R* ir *JBL* prisipažino dalyvavusios kartelyje, jos sumokėjo baudas pagal su minėta ministerija sudarytus susitarimus. Be to, tam tikriems asmenims buvo skirtos asmeninės baudos.
- 13 1997 m. rugpjūčio 6 d. Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 17 11 straipsniu, keturiems pagrindiniams citrinos rūgšties gamintojams Europos bendrijoje išsiuntė prašymus pateikti informacijos.
- 14 Atsakydama į vėlesnį, liepos mėnesį, išsiųstą prašymą pateikti informacijos *Cerestar* pranešė Komisijai apie norą bendradarbiauti. Per 1998 m. spalio 29 d. vykusį susitikimą

su Komisijos atstovais *Cerestar* atstovai iš atminties apibūdino kartelio, kuriame dalyvavo penkios šio sprendimo 10 punkte nurodytos įmonės (toliau – kartelis), veiklą ir tam tikrus jo veikimo mechanizmus. Be to, ši įmonė pabrėžė *ADM* vaidmenį per tam tikrus daugiašalius minėtų įmonių susitikimus. *Cerestar* patvirtino savo parodymus 1999 m. kovo 25 d. rašytiniame pareiškime (toliau – *Cerestar* pareiškimas).

15 1998 m. gruodžio 11 d. susitikime su Komisijos atstovais *ADM* atstovai nurodė antikonkurencinę veiklą, kurioje ši bendrovė dalyvavo kaip kartelio narė. *ADM* šiuos pareiškimus patvirtino 1999 m. sausio 15 d. laišku (toliau – *ADM* pareiškimas).

16 Remdamasi informacija, kurią penkios kaltinamos įmonės pateikė atsakydamos į prašymus pateikti papildomos informacijos, Komisija 2000 m. kovo 29 d. joms išsiuntė pranešimą apie kaltinimus (toliau – pranešimas apie kaltinimus), kuriame kaltino pažeidus EB 81 straipsnio 1 dalį ir 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo (OL L 1, 1994, p. 3) 53 straipsnio 1 dalį nuo 1991 m. kovo mėn. iki 1995 m. gegužės mėn. keturių įmonių atveju, tarp kurių buvo ir *ADM*, ir nuo 1992 m. gegužės mėn. iki 1995 m. gegužės mėn. *Cerestar* atveju, dalyvaujant slaptame kartelyje citrinos rūgšties rinkoje. Komisija jas kaltino tarpusavyje pasiskirsčius konkrečiomis pardavimo kvotomis, jų laikiusis, nustačius tikslines ir (arba) minimalias kainas, panaikinus nuolaidas ir keitusis tam tikra informacija apie klientus. Nė viena šių įmonių neprašė posėdžio nei ginčijo pranešime apie kaltinimus išdėstytą faktinių aplinkybių realumo. Jos tik raštu atsakė į pateiktus kaltinimus.

Pranešimas apie kaltinimus

17 Pranešimo apie kaltinimus I dalies C skyriuje Komisija išdėstė su šiais kaltinimais susijusias faktines aplinkybes. Šio pranešimo 50 punkte ji nurodė penkis pagrindinius

dokumentinius įrodymus, kuriais grindžia faktines aplinkybes ir kurie pridėti prie minėto pranešimo kartu su kitais dokumentais, tarp kurių buvo per 1998 m. gruodžio 11 d. susitikimą su Komisijos atstovais *ADM* atstovo padarytų pareiškimų protokolas, t. y. *ADM* pareiškimas, 1996 m. lapkričio 5 d. buvusio *ADM* atstovo pareiškimų JAV Teisingumo ministerijos atstovams ir *Federal Bureau of Investigation (FBI)* agentams per JAV valdžios institucijų pagreitintą *antitrust* procedūrą protokolas (toliau – FBI ataskaita) ir *Cerestar* pareiškimas.

- 18 Be to, pranešimo apie kaltinimus 161 ir 162 punktuose buvo nurodyta, kad norėdama įvertinti pažeidimo sunkumą Komisija atsižvelgs į minėtame C skyriuje aprašytas ir įvertintas aplinkybes ir kad nustatydamą kiekvienai įmonei skirtiną baudą ji atsižvelgs, be kita ko, į kiekvienos jų vaidmenį šio pranešimo I dalyje aprašytuose slaptuose susitarimuose.
- 19 Galiausi minėto pranešimo 57 ir 58 punktuose nurodyti 1991 m. sausio mėnesį vykę dvišaliai susitikimai tarp *ADM* ir atitinkamai *JBL*, *HLR* ir *H & R* dėl kartelio sukūrimo.

ADM pareiškimas

- 20 *ADM* pareiškime pateikiamas detalus kartelio mechanizmo aprašymas su visais skaičiais ir nuo 1991 m. kovo mėn. iki 1995 m. gegužės mėn. vykusių kaltinamų įmonių susitikimų metu priimti sprendimai.

FBI ataskaita

- 21 FBI ataskaitoje pateikiamas buvusio *ADM* atstovo kartelio mechanizmų aprašymas ir informacija apie kaltinamų įmonių susitikimus. Šioje ataskaitoje, be kita ko, nurodoma, kad visų kartelyje dalyvavusių įmonių atstovų susitikimai buvo organizuoti ir suskirstyti į „masters“ susitikimus, kuriuose dalyvavo aukščiausias pareigas užimantys atstovai ir kurie buvo susiję su kartelio kryptimis bei mechanizmais, ir „sherpas“ susitikimus, kuriuose dalyvavo atstovai, atsakingi už šių mechanizmų įgyvendinimą praktikoje. Iš šios ataskaitos matyti, kad apklausiamam asmeniui atrodė, jog kitas buvęs *ADM* atstovas, laikomas „išminčiumi“, kuris dalyvavo abiejų rūšių susitikimuose, sugalvojo kartelio mechanizmą „G-4/5 arrangement“ ir vaidino gana aktyvų vaidmenį jį įgyvendinant.

Cerestar pareiškimas

- 22 *Cerestar* pareiškimе glaustai aprašomi daugiašaliai kaltinamų įmonių atstovų susitikimai bei juose priimti sprendimai. Šiame pareiškimе pabrėžiama, kad *Cerestar* atstovui atrodė, jog *ADM* atstovas šiuose susitikimuose buvo iniciatorius.

Ginčijamas sprendimas

- 23 Pagal ginčijamo sprendimo 1 straipsnio 1 dalį penkios įmonės, šio sprendimo adresatės, „dalyvaudamos sudarant susitarimą ir (arba) nuolatinuose suderintuose veiksmuose citrinų rūgšties sektoriuje, pažeidė Sutarties 81 straipsnio 1 dalį <...>“.

24 Šio sprendimo 1 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad pažeidimas truko *ADM, H & R, HLR* ir *JBL* atveju nuo 1991 m. kovo mėn. iki 1995 m. gegužės mėn., o *Cerestar* atveju nuo 1992 m. gegužės mėn. iki 1995 m. gegužės mėnesio.

25 Minėto sprendimo 3 straipsnis išdėstytas taip:

„<...> už 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą skiriamos tokios baudos:

a) (*ADM*) – 39,69 mln. eurų bauda,

b) (*Cerestar*) – 170 000 eurų bauda,

c) (*HLR*) – 63,5 mln. eurų bauda,

d) (*H & R*) – 14,22 mln. eurų bauda,

e) (*JBL*) – 17,64 mln. eurų bauda.“

- 26 Ginčijamame sprendime baudos dydžiui apskaičiuoti Komisija taikė metodą, pateiktą gairėse ir pranešime dėl bendradarbiavimo.
- 27 Pirmiausia, atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą ir trukmę, ji nustatė pagrindinį baudos dydį.
- 28 Dėl pažeidimo sunkumo Komisija ginčijamo sprendimo 230 konstatuojamojoje dalyje konstatavo labai sunkų pažeidimą atsižvelgiant į jo pobūdį, konkrečią įtaką citrinos rūgšties rinkai Europos ekonominėje erdvėje ir atitinkamos geografinės rinkos dydį.
- 29 Vėliau Komisija minėto sprendimo 233 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad reikėjo atsižvelgti į realų ekonominį pajėgumą daryti žalą konkurencijai ir nustatyti tokią baudą, kuri užtikrintų pakankamą atgrasantį poveikį. Todėl remdamasi atitinkamų įmonių citrinos rūgšties pasauline apyvarta paskutiniaisiais pažeidimo metais, t. y. 1995 m., Komisija suskirstė šias įmones į tris kategorijas, pirmajai priskirdama *H & R*, kurios rinkos dalis buvo 22 %, antrajai – *ADM* ir *JBL*, kurių rinkos dalys buvo (konfidencialu), bei *HLR*, kurios rinkos dalis buvo 9 %, o trečiajai kategorijai – *Cerestar*, kurios pasaulinės rinkos dalis buvo 2,5 %. Atsižvelgdama į tai, Komisija pirmajai kategorijai priklausančioms įmonėms nustatė 35 mln. eurų pradinį baudos dydį, antrajai kategorijai priklausančioms įmonėms – 21 mln. eurų pradinį baudos dydį, o trečiajai kategorijai priklausančiai įmonei – 3,5 mln. eurų.
- 30 Be to, norėdama užtikrinti pakankamą baudos atgrasantį poveikį, Komisija pakoregavo šiuos pradinius dydžius. Atsižvelgdama į atitinkamų įmonių dydį ir bendrus išteklius, išreikštus bendra pasauline šių įmonių apyvarta, Komisija *ADM* ir *HLR* nustatytam pradiniam baudos dydžiui taikė 2, o *H & R* – 2,5 dauginimo koeficientą.

- 31 Be to, iš ginčijamo sprendimo 249 ir 250 konstatuojamųjų dalių matyti, kad dėl kiekvienos įmonės padaryto pažeidimo trukmės pradinis baudos dydis padidinamas 10 % už kiekvienus dalyvavimo kartelyje metus, t. y. 40 % *ADM*, *HLR*, *H & R* ir *JBL* bei 30 % *Cerestar*.
- 32 Taip Komisija ginčijamo sprendimo 254 konstatuojamojoje dalyje *ADM* nustatė 58,8 mln. eurų pagrindinę baudą, o *Cerestar*, *HLR*, *H & R* ir *JBL* pagrindinės baudos buvo nustatytos atitinkamai 4,55 mln., 58,8 mln., 122,5 mln. ir 29,4 mln. eurų.
- 33 Antra, kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 273 konstatuojamosios dalies, dėl sunkinančių aplinkybių *ADM* ir *HLR* paskirtos pagrindinės baudos buvo padidintos 35 % dėl to, kad šios įmonės buvo kartelio organizatorės.
- 34 Komisija šio sprendimo 263 ir 264 konstatuojamosiose dalyse nurodė, kad dvišaliai susitikimai tarp *ADM* ir kitų trijų kartelyje dalyvavusių įmonių yra įrodymas, jog *ADM* inicijavo kartelį, pridurdama, kad kiti įrodymai patvirtina, jog ši įmonė buvo kartelio organizatorė.
- 35 Šiuo klausimu, ginčijamo sprendimo 265 ir 266 konstatuojamosiose dalyse Komisija rėmėsi tam tikromis aplinkybėmis, pagrįstomis FBI ataskaita ir *Cerestar* pareiškimu.
- 36 Trečia, Komisija ginčijamo sprendimo 274–291 konstatuojamosiose dalyse išnagrinėjo ir atmetė tam tikrų įmonių prašymus jų atžvilgiu taikyti lengvinančias aplinkybes.

- 37 Ketvirta, remdamasi Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi Komisija ginčijamo sprendimo 293 konstatuojamojoje dalyje pakoregavo *Cerestar* ir *H & R* tokiu būdu apskaičiuotas baudas, kad šios neviršytų šių įmonių 10 % bendros metinės apyvartos.
- 38 Galiausiai, penkta, remdamasi pranešimu dėl bendradarbiavimo Komisija kaltinamoms įmonėms sumažino atitinkamas baudas.
- 39 Iš ginčijamo sprendimo 305 ir 310 konstatuojamųjų dalių matyti, kad, remiantis pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriumi, *Cerestar* buvo pritaikytas „labai didelis baudos sumažinimas“, t. y. 90 % tos sumos, kuri būtų skirta, jei įmonė nebūtų bendradarbiavusi, nes *Cerestar* buvo pirmoji Komisijai pateikusi informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelio egzistavimą.
- 40 Atitinkamai Komisija ginčijamo sprendimo 306 konstatuojamojoje dalyje atmetė *ADM* argumentus, kuriais buvo siekiama įrodyti, kad būtent ji turėtų būti laikoma pirmąja, pateikusia šios informacijos, ir, remdamasi pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriumi, pritaikė jai „didelį“ baudos sumažinimą, t. y. 50 % tos sumos, kuri būtų skirta, jeigu ji nebūtų bendradarbiavusi.
- 41 *JBL*, *H & R* ir *HLR* baudos buvo sumažintos atitinkamai 40 %, 30 % ir 20 % tų sumų, kurios būtų skirtos, jeigu jos nebūtų bendradarbiavusios.

Procesas Pirmosios instancijos teisme ir skundžiamas sprendimas

- 42 2002 m. vasario 28 d. *ADM* Pirmosios instancijos teismui pateikė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo.
- 43 Pateikdama ieškinį *ADM* prašė panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek jame buvo konstatuota, kad ji dalyvavo susitarime dėl citrinos rūgšties rinkos pajėgumo apribojimo ir dėl gamintojo, kuris turėtų vadovauti kainų augimui kiekvienoje atitinkamoje nacionalinėje rinkoje paskyrimo, panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį tiek, kiek jis su ja susijęs, ir subsidiariai – sumažinti jai skirtos baudos dydį.
- 44 Grįsdama savo ieškinį *ADM* pateikė skirtingus ieškinio pagrindus dėl jai skirtos baudos dydžio, kuriais, be kita ko, buvo ginčijamas jos, kaip kartelio organizatorės, kvalifikavimas, pažeidimo sunkumo, lengvinančių aplinkybių ir jos bendradarbiavimo vykstant administracinei procedūrai vertinimas.
- 45 Pirmiausia dėl pažeidimo sunkumo *ADM* nurodė, kad vertindama realią kartelio įtaką Komisija padarė klaidų, apibrėždama atitinkamą rinką, nes ji iš anksto neapibrėžė šios rinkos ir todėl neįtraukė į šį apibrėžimą citrinos rūgšties pakaitalų.
- 46 Skundžiamo sprendimo 201 punkte konstatavęs, jog *ADM* neįrodė, kad su citrinos rūgštimi susijusio kartelio įtakos platesnei rinkai, į kurią ji darė nuorodą, nebuvo, ar bent jau ta įtaka buvo nežymi, Pirmosios instancijos teismas atmetė šį ieškinio pagrindą.

- 47 Antra, dėl kvalifikavimo kaip kartelio organizatorės *ADM* priekaištavo Komisijai padarius įrodymų, pasirinktų atliekant šį kvalifikavimą, vertinimo klaidų. Pirmiausia ieškovė nurodė, kad Komisija pasinaudojo trečiosios valstybės valdžios institucijos parengtu dokumentu, t. y. FBI ataskaita, taip pažeisdama ieškovės procesines teises, nes ji neturėjo galimybės pateikti savo nuomonės dėl minėto dokumento galiojimo. Antra, ji tvirtino, kad Komisija pažeidė jos teisę į gynybą, nes pranešime apie kaltinimus neužsiminė nei apie *ADM* kvalifikavimą kaip kartelio organizatorės, nei apie elementus, įrodančius jos, kaip kartelio organizatorės, vaidmenį, pagrįstus FBI ataskaita ir *Cerestar* pareiškimu.
- 48 Skundžiamo sprendimo 215 punkte Pirmosios instancijos teismas priminė, kad pateikdama tokį kvalifikavimą Komisija rėmėsi trimis įrodymais, t. y. dvišaliais susitikimais, FBI ataskaita ir *Cerestar* ataskaita.
- 49 Dėl dvišalių susitikimų Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 226 punkte nusprendė, kad Komisija, laikydama tai papildomu įrodymu kitų dviejų įrodymų, t. y. FBI ataskaitos ir *Cerestar* pareiškimo, įrodančių kad *ADM* buvo kartelio organizatorė, atžvilgiu, nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos.
- 50 Dėl FBI ataskaitos Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 268 punkte nusprendė, kad pridėdama šią ataskaitą prie pranešimo apie kaltinimus Komisija leido *ADM* pateikti savo nuomonę dėl minėtos ataskaitos galiojimo, būtent dėl galimų procedūrinių pažeidimų, susijusių su atsižvelgimu į ją. Konstatavęs, kad *ADM* neginčijo šios ataskaitos nė viename administracinės procedūros etape, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 270 punkte nusprendė, kad Komisija nepažeidė procesinių ieškovės teisių.
- 51 Dėl *Cerestar* pareiškimo Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 290 punkte konstatavo, kad jo turinys sutampa su FBI ataskaitos turiniu, todėl

Komisija nepadarė akivaizdžios vertinimo klaidos, suteikdama jam didesnę įrodomąją galią nei kitiems ieškovės pateiktiems įrodymams, kuriais ji siekė įrodyti, kad nebuvo kartelio organizatorė.

- 52 Be to, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 436–439 punktuose nusprendė, kad kaltinamoms įmonėms išsiųstame pranešime apie kaltinimus buvo nurodytos pagrindinės faktinės ir teisinės aplinkybės, galinčios pagrįsti Komisijos ketinamą joms skirti baudą. Iš tikrųjų, pirma, ji neprivalėjo šiuo procedūros etapu informuoti *ADM* kad ji bus kvalifikuojama kaip kartelio organizatorė. Antra, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog žinodama, kad FBI ataskaita ir *Cerestar* pareiškimas buvo pridėtas prie pranešimo apie kaltinimus *ADM* negalėjo remtis teisės į gynybą pažeidimu, nors Komisija minėto pranešimo dalyje, kurioje buvo išdėstytos faktinės aplinkybės, aiškiai nenurodė, nei kad ji gali pripažinti *ADM* kartelio organizatore, nei kokiais įrodymais remiasi priskirdama jai šį vaidmenį.
- 53 Todėl Pirmosios instancijos teismas atmetė *ADM* ieškinio pagrindą dėl kvalifikavimo kaip kartelio organizatorės.
- 54 Trečia, *ADM* nurodė, kad Komisija nepagrįstai nepripažino jos atžvilgiu lengvinančios aplinkybės, numatytos gairių 3 punkto trečioje įtraukoje, nors ji pasitraukė iš kartelio įsikišus JAV konkurenciją prižiūrinčiai valdžios institucijai.
- 55 Skundžiamo sprendimo 335 ir 336 punktuose pateikęs gairių 3 punkto trečios įtraukos išaiškinimą, Pirmosios instancijos teismas minėto sprendimo 338 punkte nusprendė, kad šios lengvinančios aplinkybės negalima pripažinti *ex officio*, ir tai priklauso nuo kiekvieno atvejo konkrečių aplinkybių. Pirmosios instancijos teismas manė, kad nagrinėjamo kartelio slaptumas įrodo, jog atitinkamos įmonės joms inkriminuojamą pažeidimą padarė tyčia, todėl, remiantis šio teismo praktika, tokio pažeidimo nutraukimas negali būti laikomas lengvinančia aplinkybe, jei pažeidimas buvo

nutrauktas įsikišus Komisijai. Todėl Pirmosios instancijos teismas atmetė *ADM* ieškinio pagrindus, susijusius su neatsižvelgimu į šį veiksni kaip į lengvinančią aplinkybę.

- 56 Ketvirta, *ADM* priekaištavo Komisijai nepritaikius jai „labai didelio“ baudos, kuri būtų skirta, jeigu ji nebūtų bendradarbiavusi, sumažinimo pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyrių, nors ji pirmoji pateikė Komisijai informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelio egzistavimą.
- 57 Pirmosios instancijos teismas šį ieškinio pagrindą taip pat atmetė, skundžiamo sprendimo 377 ir 378 punktuose nusprenddamas, kad Komisija pagrįstai netaikė „labai didelio“ baudos sumažinimo, atsižvelgdama į *ADM*, kaip kartelio organizatorės, vaidmenį.
- 58 Galiausiai Pirmosios instancijos teismas pripažino *ADM* ieškinio pagrindą dėl pažeidimų, ginčijamo sprendimo 158 konstatuojamojoje dalyje atsižvelgus į tam tikrus įrodymus, kurie nebuvo paminėti pranešime apie kaltinimus. Todėl jis panaikino šio sprendimo 1 straipsnį tiek, kiek jame, darant sąsajas su ginčijamo sprendimo 158 konstatuojamąja dalimi, nurodoma, kad, pirma, *ADM* išaldė, apribojo ir uždarė citrinos rūgšties gamybos pajėgumą, ir, antra, skyrė gamintoją, kuris turėtų vadovauti kainų augimui kiekviename atitinkamos rinkos nacionaliniame segmente. Vis dėlto manydamas, kad šie įrodymai buvo pertekliniai pagrindinių kartelio požymių atžvilgiu, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nereikia keisti Komisijos *ADM* nustatytos baudos. Galiausiai jis nurodė *ADM* padengti visas bylinėjimosi išlaidas, išskyrus vieną dešimtąją jos bylinėjimosi išlaidų, kurią turi padengti Komisija.

Šalių reikalavimai

59 *ADM* Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek Pirmosios instancijos teismas juo atmetė ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo,

- panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį tiek, kiek jis su ja susijęs,

- nepatenkinus antrojo reikalavimo, pakeisti sprendimo 3 straipsnį, sumažinant arba panaikinant jai skirtą baudą,

- nepatenkinus antrojo ir trečiojo reikalavimų, grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą, ir

- bet kuriuo atveju įpareigoti Komisiją padengti savo ir *ADM* bylinėjimosi išlaidas, susijusias su procesu Teisingumo Teisme ir Pirmosios instancijos teisme.

60 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą ir

- priteisti iš *ADM* bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

61 Grįsdama savo apeliacinį skundą apeliantė nurodo devynis pagrindus:

- pirmieji penki yra susiję su įvairiomis teisės klaidomis, kurias tariamai padarė Pirmosios instancijos teismas, kvalifikuodamas *ADM* kaip kartelio organizatorę,

- šeštasis susijęs su teisės klaida, kurią Pirmosios instancijos teismas tariamai padarė atsisakydamas *ADM* atžvilgiu pripažinti lengvinančią aplinkybę, susijusią su šios įmonės pasitraukimu iš kartelio,

- septintasis ir aštuntasis apeliacinio skundo pagrindai yra susiję su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu ir teisės klaida, kurią Pirmosios instancijos teismas tariamai padarė taikydamas pranešime dėl bendradarbiavimo nustatytas taisykles,

- devintasis apeliacinio skundo pagrindas susijęs su principo, pagal kurį Komisija turi laikytis savo nustatytų taisyklių, pažeidimu nustatant atitinkamą rinką, kai buvo vertinamas pažeidimo sunkumas.

Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su teisės klaida, padaryta vertinant, ar buvo pažeista ADM teisė į gynybą, ją kvalifikuojant kaip kartelio organizatorę

Šalių argumentai

- 62 Šiuo apeliacinio skundo pagrindu, kurį galima išskirti į dvi dalis, ADM tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė jos teisę į gynybą.
- 63 Pirmoje dalyje apeliantė priekaištauja Pirmosios instancijos teismui dėl to, jog šis skundžiamo sprendimo 437 ir 438 punktuose konstatavo, kad Komisija pranešime apie kaltinimus nurodė pagrindinius faktinius veiksnius, rodančius jos elgesio sunkumą, tačiau šiame pranešime nebuvo nurodyta aplinkybė, kad ji gali būti laikoma kartelio organizatore. Organizatoriaus vaidmuo yra vienas iš pagrindinių veiksnių, kuris turi būti nurodytas pranešime apie kaltinimus, priešingu atveju pažeidžiama atitinkamos įmonės teisė į gynybą.
- 64 Antroje dalyje ADM tvirtina, kad pranešime apie kaltinimus Komisija jos neinformavo apie ginčijamame sprendime nurodytas faktines aplinkybes, kuriomis remiantis ji buvo pripažinta kartelio organizatore. Aplinkybės, kad prie minėto pranešimo buvo pridėti dokumentai, iš kurių išplaukia minėtos faktinės aplinkybės, nepakako, kad būtų užtikrinta apeliantės teisė į gynybą.

65 Komisija mano, kad šis apeliacinio skundo pagrindas nepagrįstas. Dėl pirmosios šio pagrindo dalies, pranešimo apie kaltinimus 158 punkte nurodydama, kad vertindama pažeidimo sunkumą atsižvelgs į kiekvienos kartelyje dalyvavusios įmonės individualių vaidmenį, Komisija nepažeidė pačios ieškovės nurodytoje teismų praktikoje suformuotų reikalavimų, kaip ir nusprendė Pirmosios instancijos teismas.

66 Antroji apeliacinio skundo pagrindo dalis neturi prasmės, nes Pirmosios instancijos teismas, be kita ko, nusprendė, kad Komisija pranešime apie kaltinimus neprivalo nurodyti faktinių aplinkybių, kurios jai leistų apeliančę kvalifikuoti kaip kartelio organizatorę. Bet kuriuo atveju minėta apeliacinio skundo pagrindo dalis nepagrįsta, nes šias faktines aplinkybes apeliančė žinojo, kadangi jos išplaukė iš prie šio pranešimo pridėtų dokumentų. Be to, minėto pranešimo įvairiuose punktuose buvo aiškiai kalbama apie apeliančę. Todėl ši turėjo galimybę dar per administracinę procedūrą pateikti savo prieštaravimus dėl dokumentų, panaudotų įrodant jos, kaip organizatorės, vaidmenį, taigi jos teisė į gynybą nebuvo pažeista.

Teisingumo Teismo vertinimas

— Dėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo pirmos dalies

67 Iš skundžiamo sprendimo 437 punkte pateiktų argumentų matyt, kad *ADM* skirtame pranešime apie kaltinimus Komisija kaltinamoms įmonėms inkriminuojamą pažeidimą kvalifikavo kaip labai sunkų ir nurodė ketinanti nustatyti pakankamai atgrasančias baudas. Šiame kontekste iš minėto pranešimo 158, 161 ir 162 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija ketino atsižvelgti į kiekvienos pažeidime dalyvavusių įmonių individualių vaidmenį.

- 68 Reikia pabrėžti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, kurią Pirmosios instancijos teismas nurodė skundžiamo sprendimo 434 punkte, Komisija laikosi pareigos paisyti įmonių teisės būti išklaustyoms, jeigu ji savo pranešime apie kaltinimus aiškiai nurodo, kad spręs klausimą, ar tam tikroms įmonėms turi būti skirtos baudos, ir dėl baudi galinčių daryti įtaką pagrindinių faktinių ir teisinių aplinkybių, pavyzdžiui, įtariamo pažeidimo sunkumo ir trukmės, bei tai, ar pažeidimas buvo padarytas „tyčia ar dėl neatsargumo“. Tai padariusi, ji suteikia joms būtinus pagrindus gynybai ne tik dėl paties pažeidimo konstatavimo, bet ir dėl baudos skyrimo (šiuo klausimu žr. 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 428 punktą ir 2008 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Coop de France Bétail et Viande prieš Komisiją*, C-101/07 P ir C-110/07 P, 49 punktą).
- 69 Be to, iš teismų praktikos matyti, kad duomenų apie ketinamų skirti baudų dydį pateikimas pranešime apie kaltinimus būtų netinkamas Komisijos sprendimo paankstinimas (šiuo klausimu žr. 1983 m. birželio 7 d. Sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją*, 100/80–103/80, Rink. p. 1825, 21 punktą).
- 70 Šiuo atžvilgiu reikia pabrėžti, kad įmonės kvalifikavimas kaip kartelio organizatorės turi rimtų pasekmių jai skirtinos baudos dydžiui. Pagal gairių 2 punktą tai yra sunkinanti aplinkybė, kuri lemia žymų pagrindinės baudos padidinimą. Be to, pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus e punktą toks kvalifikavimas panaikina labai didelio baudos sumažinimo galimybę, net jei organizatore pripažinta įmonė atitinka minėtame pranešime išvardytas tokio sumažinimo taikymo sąlygas.
- 71 Todėl Komisija pranešime apie kaltinimus turi nurodyti, jos nuomone, reikšmingus įrodymus, kad kaltinama įmonė, kuri gali būti pripažinta kartelio organizatore, turėtų galimybę pateikti savo nuomonę dėl tokio kaltinimo. Vis dėlto, kadangi toks pranešimas yra vienas iš galutinio sprendimo priėmimo etapų ir kadangi jis nėra galutinė Komisijos

nuomonė, negalima reikalauti, kad ši institucija jau šiuo etapu teisiškai kvalifikuotų įrodymus, kuriais remsis savo galutiniame sprendime, pripažindama įmonę kartelio organizatore,.

72 Iš to matyti, kad negalima kaltinti Pirmosios instancijos teismo padarius teisės klaidą, kai nusprendė, kad Komisija pranešime apie kaltinimus galėjo ir nenurodyti, jog yra tikimybė *ADM* pripažinti kartelio organizatore.

73 Todėl pirmojo apeliacinio skundo pagrindo pirmąją dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

— Dėl antrosios pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalies

74 Šioje dalyje *ADM* tvirtina, jog skundžiamo sprendimo 439 punkte nusprendamas, kad jai buvo suteikta galimybė pagrįsti savo požiūrį dėl tam tikrų faktinių aplinkybių, kuriomis grįstas pripažinimas kartelio organizatore, nes šios faktinės aplinkybės išplaukė iš prie pranešimo apie kaltinimus pridėtų dokumentų, Pirmosios instancijos teismas pažeidė teisę į gynybą.

75 Kvalifikuodama *ADM* kaip kartelio organizatorę, ginčijamo sprendimo 265 ir 266 konstatuojamosiose dalyse Komisija rėmėsi aplinkybėmis, išplaukiančiomis iš FBI ataskaitos ir *Cerestar* pareiškimo.

- 76 Pirma, minėtoje 265 konstatuojamojoje dalyje, kurioje cituojama FBI ataskaita, nurodoma, kad „mechanizmas G-4/5, atrodo, buvo (*ADM* atstovo) idėja ir kad 1991 m. kovo 6 d. susitikime Bazelyje, kur buvo nustatyta (citrinos rūgšties) tvarka, (*ADM* atstovas) pakankamai aktyviai veikė“, ir kad minėtas atstovas buvo laikomas „išminčiumi“ ir net pramintas „pamokslininku“.
- 77 Antra, minėtoje 266 konstatuojamojoje dalyje buvo pateikta *Cerestar* pareiškimo ištrauka, pagal kurią „nors (*HLR* ir *JBL* atstovai) iš esmės vadovavo „masters“ susitikimui, (*Cerestar*) susidarė įspūdis, kad (*ADM* atstovas) buvo iniciatorius. (Jis) vadovavo „sherpa“ susitikimams ir iš esmės parengdavo dosjė ir tarifų lenteles, dėl kurių reikėdavo susitarti“.
- 78 Visų pirma reikia pabrėžti, kad, priešingai nei tvirtina Komisija, Pirmosios instancijos teismas nenustatė principo, pagal kurį ji neprivalėjo pranešime apie kaltinimus nurodyti faktinių aplinkybių, leidusių *ADM* kvalifikuoti kaip organizatorę. Iš tikrųjų Pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime nurodė:

„438 Atitinkamos įmonės teisės į gynybą užtikrinimas neįpareigoja Komisijos pranešime apie kaltinimus tiksliai nurodyti, kaip ji, nustatydamą baudos lygį, pasinaudos (pagrindinėmis faktinėmis ir teisinėmis aplinkybėmis, galinčiomis pagrįsti baudą). Komisija neprivalėjo nurodyti nei kad ji gali *ADM* laikyti kartelio organizatore, nei baudos padidینimo lygio, kurį dėl to planuoja taikyti *ADM* baudai <...>

439 <...> reikia priminti, kad Komisija (FBI ataskaitą ir *Cerestar* pareiškimą) pridėjo prie pranešimo apie kaltinimus ir kad todėl šalys galėjo pateikti savo nuomonę šiuo klausimu, įskaitant ir dėl šių dokumentų naudojimo kaip įrodymų.“

- 79 Taigi Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Komisija nepažeidė *ADM* teisės į gynybą, nes prie pranešimo apie kaltinimus pridėjo įrodymus, patvirtinančius aplinkybes, kuriomis rėmėsi ginčijamame sprendime, *ADM* kvalifikuodama kaip kartelio organizatorę.
- 80 Atsižvelgiant į tai ir pripažįstant, kad negalima kaltinti Pirmosios instancijos teismo padarius teisės klaidą, kai skundžiamo sprendimo 438 punkte nusprendė, jog Komisija neprivalėjo pranešime apie kaltinimus nurodyti, nei kaip ji vertins faktines aplinkybes nustatydamas baudos dydį, nei ar ji, remdamasi šiomis aplinkybėmis, ketina įmone kvalifikuoti kaip kartelio organizatorę, pažymėtina, kad vis dėlto Komisija turėjo bent nurodyti šias faktines aplinkybes.
- 81 Tačiau reikia konstatuoti, kad, priešingai nei tvirtina Komisija, aplinkybės, kuriomis ji rėmėsi ginčijamo sprendimo 265 ir 266 konstatuojamosiose dalyse, pagrįstos FBI ataskaita ir *Cerestar* pareiškimu, nebuvo nurodytos pranešime apie kaltinimus.
- 82 Iš tikrųjų, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 40 punkte, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 439 punkte nemanė, kad esminės faktinės aplinkybės buvo nurodytos pranešime apie kaltinimus, tačiau jis konstatavo, kad tik dėl to, jog Komisija prie minėto pranešimo pridėjo dokumentus, kurie patvirtina šias faktines aplinkybes, ieškovė turėjo galimybę pateikti savo nuomonę dėl šių dokumentų panaudojimo kaip įrodymų ir dėl juose aprašytų faktinių aplinkybių.
- 83 Todėl reikia patikrinti, ar Pirmosios instancijos teismas, nusprenddamas, kad Komisija nepažeidė apeliančios teisės į gynybą, nepadarė teisės klaidos.

- 84 Reikia priminti, kad teisės į gynybą užtikrinimas per visą procedūrą, galinčią pasibaigti sankcijų paskyrimu, pirmiausia vienkartinių arba periodinių baudų, yra vienas iš pagrindinių Bendrijos teisės principų, kurio turi būti laikomasi net per administracinę procedūrą (žr. 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimo *SGL Darbon prieš Komisiją*, C-328/05 P, Rink. p. I-3921, 70 punktą).
- 85 Teisės į gynybą užtikrinimas reikalauja, kad įmonei, dėl kurios pradėtas tyrimas, per administracinę procedūrą būtų suteikta galimybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodomų faktų ir aplinkybių tikrumo bei tinkamumo, taip pat dėl Komisijos pateiktų dokumentų teiginiui dėl pažeidimo buvimo pagrįsti (minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 10 punktas; 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Dalmine prieš Komisiją*, C-407/04, Rink. p. I-829, 44 punktas ir minėto sprendimo *SGL Darbon prieš Komisiją* 71 punktas).
- 86 Be kita ko, pranešimas apie kaltinimus leidžia įmonėms, dėl kurių pradėtas tyrimas, susipažinti su Komisijos turimais įrodymais ir teisei į gynybą suteikia visišką veiksmingumą (žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, nuo C-250/99 P iki C-252/99 P ir C-254/99 P, Rink. p. I-8375, 315 ir 316 punktus bei 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 66 ir 67 punktus).
- 87 Šiuo atžvilgiu minėtame pranešime turi būti aiškiai nurodyti visi pagrindiniai įrodymai, kuriais Komisija remiasi šiuo procedūros etapu (žr. minėto sprendimo *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* 14 punktą).
- 88 Teisės į gynybą užtikrinimas reikalauja, kad atitinkamai įmonei per administracinę procedūrą būtų suteikta galimybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodomų faktų ir aplinkybių tikrumo bei tinkamumo, taip pat dėl Komisijos pateiktų dokumentų teiginiui dėl pažeidimo buvimo pagrįsti (žr. minėto sprendimo *Dalmine prieš Komisiją* 44 punktą).

- 89 Reikia konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju paprasčiausios aplinkybės, jog prie pranešimo apie kaltinimus buvo pridėti dokumentai, kuriais remiantis nustatytos aplinkybės, kuriomis grindžiamas *ADM* kvalifikavimas kaip kartelio organizatorės, nepakanka, kad būtų tenkinami minėti reikalavimai, nes pranešimu apie kaltinimus *ADM* nebuvo sudaryta galimybė ginčyti šių faktinių aplinkybių, taigi ir veiksmingai įgyvendinti savo teisių.
- 90 Iš tikrųjų reikia konstatuoti, kad įrodymai, kuriais grindžiamos faktinės aplinkybės, leidusios ginčijamame sprendime kvalifikuoti *ADM* kaip kartelio organizatorę, neišvengiamai turi subjektyvų aspektą, nes jie yra Komisijos ar kitų nacionalinių konkurenciją prižiūrinčių valdžios institucijų pradėtoje procedūroje apklaustų asmenų parodymai.
- 91 Pirma, FBI ataskaita buvo parengta pagal buvusio *ADM* atstovo apklausą, kuriam suteiktas imunitetas per JAV konkurenciją prižiūrinčios valdžios institucijos vykdytą procedūrą.
- 92 Antra, antrasis įrodymas yra spontaniškas *ADM* konkurentės citrinos rūgšties rinkoje *Cerestar*, kuri pati dalyvavo nagrinėjamame kartelyje, pareiškimas.
- 93 Paprasčiausios aplinkybės, kad šie dokumentai buvo pridėti prie pranešimo apie kaltinimus apeliantei, nepakako įvertinti kiekvienam minėtuose dokumentuose pateiktam įrodymui Komisijos suteiktos įrodomosios galios.
- 94 Todėl šios bylos aplinkybėmis negalima pripažinti, kad tik prie pranešimo apie kaltinimus pridėdama dokumentus ir įrodymus, patvirtinančius aplinkybes, kuriomis ji

rémėsi ginčijamame sprendime kvalifikuodama apeliančę kaip kartelio organizatorę, ir aiškiai nenurodydama šių aplinkybių pačiame minėto pranešimo tekste, Komisija suteikė *ADM* galimybę įgyvendinti savo teisę į gynybą.

95 Todėl iš to, kas išdėstyta, matyti, jog Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, nusprenddamas, kad Komisija nepažeidė apeliančės teisės į gynybą, kai pripažino ją kartelio organizatore, remdamasi įrodymais, kuriuos pateikė, tačiau nepaminėjo jų apeliančiai skirtame pranešime apie kaltinimus.

96 Todėl reikia pripažinti pagrįsta antrąją pirmojo apeliacinio skundo pagrindo dalį.

Dėl antrojo–penktojo apeliacinio skundo pagrindų, susijusių su teisės klaidomis ar įrodymų iškraipymu kvalifikuojant ADM kaip kartelio organizatorę

97 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą dėl pirmojo *ADM* apeliacinio skundo pagrindo, nereikia nagrinėti antrojo–penktojo apeliacinio skundo pagrindų, taip pat susijusių su *ADM* kvalifikavimu kaip kartelio organizatorės, remiantis įrodymais, išplaukiančiais iš FBI ataskaitos ir *Cerestar* pareiškimo.

Dėl šeštojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su teisės klaida, Pirmosios instancijos teismui vertinant neatsižvelgimą į lengvinančias aplinkybes

Šalių argumentai

- 98 *ADM* tvirtina, kad skundžiamo sprendimo 346 punkte nusprendamas, jog Komisija neprivalėjo taikyti gairėse numatytų lengvinančių aplinkybių pažeidimo nutraukimo atveju, Pirmosios instancijos teismas klaidingai išaiškino minėtas gaires. Iš tikrųjų, priešingai nei jis nusprendė 335–340 punktuose, lengvinančių aplinkybių taikymas nėra paprasčiausia Komisijos, kuri gali atsižvelgti į slaptą kartelio pobūdį vertindama, ar reikia taikyti lengvinančias aplinkybes, galimybė.
- 99 Komisija mano, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, jog pažeidimo nutraukimas automatiškai nelemia baudos sumažinimo. Šiuo aspektu Komisija turi didelę diskreciją, be kita ko, nagrinėjamos įmonės elgesio atžvilgiu. Šiuo atveju *ADM* lemiamai neprisidėjo prie administracinės procedūros ir todėl negalėjo pasinaudoti lengvinančiomis aplinkybėmis.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 100 Reikia priminti, kad gairių 3 punkte iš esmės nurodyta, jog Komisijos nustatytas pagrindinis baudos dydis mažinamas, jei kaltinama įmonė nutraukė pažeidimą Komisijai įsikišus.

- 101 Šiuo požiūriu Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 338 punkte nusprendė, kad ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad tik konkrečios bylos aplinkybės, kurioms esant pažeidimas yra nutraukiamas įsikišus Komisijai, gali pateisinti atsižvelgimą į šią aplinkybę kaip į lengvinančią.
- 102 Todėl Pirmosios instancijos teismas atmetė apeliančios teiginį, kad dėl kartelio nutraukimo turi automatiškai sumažėti pagrindinis baudos dydis remiantis gairių 3 punktu, skundžiamo sprendimo 337 punkte pažymėdamas, kad dėl tokio šios nuostatos aiškinimo gali atsirasti grėsmė EB 81 straipsnio 1 dalies veiksmingumui.
- 103 Taip elgdamasis Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos.
- 104 Iš esmės reikia konstatuoti, kad toks pagrindinio baudos dydžio sumažinimas yra neišvengiamai susijęs su šios bylos aplinkybėmis, galinčiomis lemti tai, kad Komisija jo netaikys įmonei, kuri yra neteisėto susitarimo šalis.
- 105 Todėl lengvinančių aplinkybių pripažinimas situacijose, kurioms esant įmonė yra akivaizdžiai neteisėto susitarimo, apie kurį ji žinojo arba negalėjo nežinoti, šalis, galėtų paskatinti įmones tęsti slaptą susitarimą kuo ilgiau, tikintis, kad jų elgesys niekada nebus atskleistas, ir žinant, kad jeigu jų elgesys bus atskleistas, už tai skirtos baudos galėtų būti sumažintos dėl pažeidimo nutraukimo. Toks pripažinimas pašalintų bet kokią atgrasomąją paskirtos baudos poveikį ir sumažintų EB 81 straipsnio 1 dalies veiksmingumą (žr. 2009 m. kovo 19 d. Sprendimo *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*, C-510/06 P, Rink. p. I-1843, 149 punktą).

106 Todėl Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, kad jo nustatytais aplinkybėmis ieškovė negali tvirtinti, kad Komisija privalėjo sumažinti pagrindinę baudą, nes ji nutraukė neteisėtą elgesį įsikišus JAV konkurenciją prižiūrinčioms institucijoms.

107 Todėl šeštąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

Dėl septintojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su teisės klaida taikant pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyrių

Šalių argumentai

108 Manydama, kad jos pripažinimas kartelio organizatore buvo klaidingas, ADM kaltina Pirmosios instancijos teismą atmetus jos ieškinio pagrindą, susijusį su pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus taikymu.

109 Komisija mano, kad šis pagrindas pakartoja pirmąjį apeliacinio skundo pagrindą, todėl jis turi būti pripažintas nepriimtiniu.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 110 Kaip buvo nuspręsta šio sprendimo 95 punkte, Pirmosios instancijos teismas klaidingai manė, kad Komisija, kvalifikuodama *ADM* kaip kartelio organizatorę ir nepažeisdama minėtos įmonės teisės į gynybą, galėjo pasinaudoti faktinėmis aplinkybėmis, išdėstytomis FBI ataskaitoje ir *Cerestar* pareiškimе, nors šios faktinės aplinkybės nebuvo nurodytos pranešime apie kaltinimus.
- 111 Kadangi Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 225 ir 226 punktuose nusprendė, kad, neatsižvelgiant į minėtus įrodymus, dvišalių susitikimų egzistavimas buvo tik prielaida, kuri pati savaime neleido pripažinti apeliančės, kaip organizatorės, vaidmens, Pirmosios instancijos teismas *ADM* kvalifikavimą kaip kartelio organizatorės pripažino nepagrįstai.
- 112 Todėl, kadangi apeliančė buvo nepagrįstai kvalifikuota kaip kartelio organizatorė, Pirmosios instancijos teismas, nepadarydamas teisės klaidos, negalėjo *ADM* atžvilgiu netaikyti pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus, remdamasis tuo, kad ji buvo kartelio organizatorė.
- 113 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, šis apeliacinio skundo pagrindas yra pagrįstas.

Dėl aštuntojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu

Šalių argumentai

- 114 *ADM* mano, kad Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 386–391 punktuose išdėstyti argumentai turėjo leisti jam nuspręsti, kad Komisija sukėlė jos teisėtus lūkesčius dėl baudos sumažinimo pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyrių. Šiuo klausimu apeliantė tvirtina, kad procedūros etapas, kuriuo vyksta bendradarbiavimas, nėra reikšmingas tokių lūkesčių atsiradimui, priešingai nei skundžiamo sprendimo 394 punkte nusprendė Pirmosios instancijos teismas. Šiuo atžvilgiu ji remiasi 2006 m. birželio 22 d. Sprendimu *Belgija ir Forum 187 prieš Komisiją* (C-182/03, Rink. p. I-5479, 147–167 punktai).
- 115 Komisija mano: kadangi ji objektyviai negali tiksliai apibrėžti kiekvieno kartelio dalyvio vaidmens prieš administracinės procedūros pabaigą, *ADM* negalėjo turėti lūkesčių dėl galimo „labai didelio“ jai skirtinos baudos sumažinimo taikymo pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus prasme.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 116 Pirmiausia, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 208 punkte, reikia konstatuoti, jog šiuo apeliacinio skundo pagrindu *ADM* siekia, kad apeliacinėje instancijoje būtų peržiūrėtos Pirmosios instancijos teismo įvertintos faktinės aplinkybės, tačiau Teisingumo Teismas tai daryti gali tik įrodymų iškraipymo atvejais.

- 117 Vis dėlto šioje byloje remiantis Pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo 386–391 punktuose išnagrinėtais įrodymais reikia pažymėti, jog šis teismas pagrįstai galėjo nuspręsti, kad Komisija siekė paskatinti apelianbę bendradarbiauti, nesuteikdama jai konkrečių garantijų dėl skirtinos baudos sumažinimo pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyrių.
- 118 Antra, pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo E skyrių sprendimas dėl B, C arba D skyriuose išdėstytų baudų neskyrimo ar sumažinimo sąlygų įvykdymo priimamas kartu su galutiniu Komisijos sprendimu. Todėl Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, nusprenddamas, kad Komisija prieš priimdama galutinį sprendimą negalėjo apeliantei suteikti konkrečių garantijų dėl tam tikro baudos sumažinimo.
- 119 Taigi aštuntąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip iš dalies nepriimtina ir iš dalies nepagrįstą.

Dėl devintojo apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su principo, pagal kurį Komisija privalo laikytis jos pačios nustatytų taisyklių, pažeidimu

Šalių argumentai

- 120 ADM priekaištauja Pirmosios instancijos teismui, kad šis nekonstatavo, jog Komisija nepagrįstai atsisakė apibrėžti atitinkamą rinką, kad įvertintų kartelio poveikį, nors tai padaryti buvo būtina iš anksto, norint konstatuoti šio kartelio neigiamą poveikį rinkai. Jei Komisija būtų apibrėžusi minėtą rinką, ji būtų turėjusi atsižvelgti į citrinos rūgšties pakaitalus ir, remdamasi apeliančės pateiktais įrodymais, nuspręsti, kad kartelis neturėjo poveikio citrinos rūgšties sektoriuje taikytoms kainoms.

- 121 Komisija mano, kad, pirma, šis apeliacinio skundo pagrindas yra nepriimtinas, nes apeliante iš tikrųjų Teisingumo Teismo prašo peržiūrėti jos pateiktą įrodymų vertinimą. Antra, *ADM* požiūris grindžiamas klaidingu atitinkamos rinkos apibrėžimo tikslo supratimu. Nagrinėjamu atveju reikia atskirti EB 81 straipsnyje numatyto pažeidimo egzistavimo vertinimą, kuriam yra būtinas rinkos apibrėžimas, nuo pažeidimo sunkumo vertinimo.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 122 Pirmiausia reikia priminti, kad gairėse numatyta, jog pažeidimo konkreti įtaka rinkai yra veiksnys, į kurį reikia atsižvelgti vertinant padaryto pažeidimo sunkumą, kad būtų nustatytas tinkamas baudos dydis.
- 123 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 198 punkte nurodė, kad Komisija, nustatydama konkrečią kartelio įtaką, rėmėsi tik citrinos rūgšties rinka. Taip ji neatsižvelgė į apeliančią nurodomą platesnę rinką, apimančią jos išvardytus citrinos rūgšties pakaitalus.
- 124 Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 152–156 ir 180–193 punktuose rėmėsi Komisijos ginčijamame sprendime išdėstytu tyrimu, kuris jai leido konstatuoti citrinos rūgšties kainų augimą pradėjus veikti karteliui, ir šios aplinkybės *ADM* neginčijo.
- 125 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad nors į konkrečią pažeidimo įtaką rinkai reikia atsižvelgti vertinant minėto pažeidimo sunkumą, tai yra tik vienas iš veiksnių,

nurodytas kartu su kitais, t. y. paties pažeidimo pobūdis ir geografinės rinkos dydis, į kuriuos reikia atsižvelgti. Be to, gairėse pažymėta, kad į konkrečią įtaką rinkai reikia atsižvelgti, jeigu ji gali būti įvertinta.

126 Antra, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 200 ir 201 punktuose, apeliantė neginčijo, kad bent dalyje rinkos kartelis turėjo įtakos citrinos rūgšties kainoms.

127 Tokiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 200 ir 201 punktuose teisingai nusprendė, kad apeliantės argumentus reikia atmesti, nes ji neįrodė, kad Komisija būtų konstatavusi kartelio įtakos nebuvimą, jeigu būtų apibrėžusi atitinkamą rinką, kaip to prašė apeliantė.

128 Taigi, priešingai nei tvirtina *ADM*, Pirmosios instancijos teismas tik nusprendė, kad jos pateikti įrodymai nepaneigia Komisijos tyrimo, ir neperkėlė įrodinėjimo pareigos.

129 Todėl devintąjį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepagrįstą.

130 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia panaikinti skundžiamą sprendimą, kiek jame atmetami apeliantės nurodyti ieškinio pagrindai, kuriais buvo siekiama panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jame *ADM* kvalifikuojama kaip kartelio organizatorė, ir todėl padidinta jai skirtina pagrindinė bauda bei atsisakyta jos atžvilgiu taikyti pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyrių.

Dėl ieškinio Pirmosios instancijos teisme

- 131 Pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmosios pastraipos antrą sakinį šis teismas Pirmosios instancijos teismo sprendimo panaikinimo atveju gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti. Nagrinėjamu atveju tai galima daryti.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu kvalifikavimu kaip kartelio organizatorės

- 132 Grindžiant ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo nurodytas ieškinio pagrindas, dėl kurio Pirmosios instancijos teismas nusprendė klaidingai, yra susijęs su apeliančės nesutikimu dėl jos kvalifikavimo kaip kartelio organizatorės ir su jai nustatytos pagrindinės baudos padidinimu dėl to 35 %.

- 133 Kadangi iš šio sprendimo 94 punkto matyti, kad Komisija nesuteikė *ADM* galimybės įgyvendinti teisę į gynybą dėl iš FBI ataskaitos ir *Cerestar* pareiškimo išplaukiančių įrodymų, kuriais ji rėmėsi ginčijamame sprendime kvalifikuodama apeliančę kaip kartelio organizatorę, reikia patikrinti, ar minėta institucija, be šių faktinių aplinkybių, pateikė kitų įrodymų, pagrindžiančių tokį kvalifikavimą.

- 134 Šiuo klausimu iš ginčijamo sprendimo 263 ir 264 konstatuojamųjų dalių ir iš pranešimo apie kaltinimus 56–58 punktų matyti, kad Komisija taip pat nurodė, jog 1991 m. sausio

mėn. įvyko dvišaliai *ADM* ir atitinkamai *HLR*, *H & R* ir *JBL* susitikimai, siekiant paskatinti ar net sukurti kartelį.

135 Vis dėlto ginčijamo sprendimo 264 konstatuojamojoje dalyje Komisija pridūrė, kad „dvišalių *ADM* ir jos konkurentų susitikimų prieš pirmąjį daugiašalį kartelio susitikimą nepakanka įrodyti, jog *ADM* buvo kartelio organizatorė, tačiau yra rimta to nuoroda“. Komisija minėto sprendimo 265 ir 266 konstatuojamosiose dalyse nurodė konkrečius įrodymus, išplaukiančius iš FBI ataskaitos ir *Cerestar* pareiškimo.

136 Tačiau, kaip matyti iš šio sprendimo 94 ir 95 punktų, Komisija, kvalifikuodama *ADM* kaip kartelio organizatorę ir nepažeisdama šios įmonės teisės į gynybą, negalėjo remtis šiais ginčijamo sprendimo 265 ir 266 konstatuojamosiose dalyse nurodytais lemiamais įrodymais, nes jie nebuvo paminėti pranešime apie kaltinimus.

137 Todėl, kadangi ginčijamo sprendimo 263 ir 264 konstatuojamosiose dalyse nurodytų dvišalių susitikimų egzistavimo nepakako kvalifikuoti *ADM* kaip kartelio organizatorės, Komisija neįrodė šio kvalifikavimo pagrįstumo ir negalėjo apeliančės pagrindinės baudos dėl šio kvalifikavimo padidinti 35 % dėl sunkinančios aplinkybės.

138 Todėl reikia pripažinti šį ieškinio pagrindą pagrįstu.

Dėl ieškinio pagrindo, susijusio su klaidingu pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus nuostatų taikymu

Ginčijamas sprendimas

- 139 Remdamasi ginčijamo sprendimo 305 konstatuojamojoje dalyje išdėstytais argumentais Komisija pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyrių *Cerestar* pritaikė „labai didelį“ baudos sumažinimą, t. y. 90 % sumažino baudą, kuri būtų skirta, jei ši įmonė būtų nebendradarbiavusi. Iš tikrųjų Komisija šioje konstatuojamojoje dalyje nusprendė, kad ši įmonė pirmoji, t. y. 1998 m. spalio 29 d. susitikime su Komisijos tarnybomis, pateikė informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelio egzistavimą. 306 konstatuojamojoje dalyje ji pridūrė, kad „per 1998 m. spalio 29 d. susitikimą (*Cerestar*) pateiktų paaiškinimų, kurie sutampa su vėlesniais jos 1999 m. kovo 25 d. pareiškime esančiais paaiškinimais, pakako įrodyti kartelio egzistavimą ir jie Komisijai buvo pateikti prieš *ADM* pateikiant savuosius“. Todėl ginčijamo sprendimo 308 konstatuojamojoje dalyje Komisija atmetė *ADM* argumentus, pagrįstus tuo, kad ji įvykdė to paties pranešimo B skyriuje numatytas sąlygas ir jai turi būti taikomas „labai didelis“ baudos sumažinimas.

Šalių argumentai

- 140 Grįsdama savo ieškinį Pirmosios instancijos teisme *ADM* nurodė, kad Komisija klaidingai taikė pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b punktą. Iš tikrųjų ji per 1998 m. gruodžio 11 d. susitikimą „pirmoji pateikė informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelio egzistavimą“ šios nuostatos prasme, nes *Cerestar* per 1998 m. spalio 29 d. susitikimą pateikta informacija neturėjo „lemiamos reikšmės“ minėtos nuostatos prasme.
- 141 Iš tikrųjų, pirma, *Cerestar* nepateikė jokios informacijos apie kartelį iki 1992 m. gegužės 12 d., t. y. iki tos datos, kai ji prisijungė prie kartelio. Komisija apie kartelį, veikusį iki 1992 m. gegužės 12 d. sužinojo pirmiausia iš *ADM* pateiktos informacijos.

¹⁴² Antra, *Cerestar* pareiškimas, kuris atitiko žodžiu per 1998 m. spalio 29 d. susitikimą pateiktą informaciją, nebuvo nei reikšmingas, nei tikslus, kiek jis susijęs su kartelio susitikimų datomis ir dalyviais. *Cerestar* nurodė 32 susitikimus, vykusius nuo 1991 m. lapkričio 14 d., t. y. prieš *Cerestar* prisijungiant prie kartelio, iki 1996 m. liepos 17 d., t. y. gerokai vėliau, nei iširo kartelis. Ji pareiškė, kad devyni iš jų buvo tikrai įvykę kartelio susitikimai, aštuoni buvo „galbūt“ vykę susitikimai, o penkiolika – nebuvo kartelio susitikimai, arba „mažai tikėtina, kad jie tokie buvo“. Dalyvių tapatybės buvo nurodytos trijuose iš 17 „tikrai įvykusių“ ar „galbūt“ vykusių kartelio susitikimų. Šeši tokie susitikimai, remiantis kitų atitinkamų įmonių parodymais ir Komisijos pareiškimais, iš tikrųjų visiškai nevyko.

¹⁴³ Trečia, *Cerestar* vėliau, 1999 m. gegužės 7 d. laiške, Komisijai, pripažino, kad tam tikri jos nurodyti susitikimai iš tikrųjų nevyko.

¹⁴⁴ Ketvirta, *Cerestar* pareiškimas, kiek jis susijęs su susitikimų tikslu, yra netikslus ir mažai reikšmingas. Nebuvo pateikti jokie konkretūs duomenys apie kainas ir kvotas, išskyrus *Cerestar* paskirtas kvotas.

¹⁴⁵ Penkta, ne visai aišku, ar, kaip ir *ADM*, *Cerestar* Komisijai pateikti įrodymai yra pirminiai. Kad ir kaip būtų, *Cerestar* vėliau nusprendė, kad reikia išplėsti ir patikslinti savo 1998 m. spalio 29 d. žodinį pareiškimą.

- 146 Šešta, Komisija 1999 m. kovo 3 d. ir pačiai *Cerestar* pateikė prašymą, pagrįstą *ADM* pareiškimais, pateikti išsamesnės informacijos. Todėl prieš pateikdama savo galutinį 1999 m. kovo 25 d. pareiškimą, *Cerestar* turėjo galimybę išnagrinėti prašymą pateikti informaciją apie konkrečias susitikimų, nustatytų bendradarbiaujant su *ADM*, datas ir vietas.
- 147 Apeliantė tvirtina, kad būtent jos pateikti įrodymai turėjo lemiamos reikšmės. Iš tikrųjų per 1998 m. gruodžio 11 d. susitikimą *ADM* pateikė Komisijai pirminius liudijimus, nagrinėjamo laikotarpio dokumentinius įrodymus ir įtikinamus dokumentus, įrodančius susitarimo dėl kartelio sudarymo aplinkybes ir įgyvendinimą. *ADM* pateiktuose įrodymuose buvo daug detalios informacijos apie susitikimus, dalyvius, kompensavimo ir kontrolės mechanizmus, kainas ir kvotas.
- 148 Komisija tvirtina, kad vertinant pateiktos informacijos „lemiamą“ pobūdį pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b punkto prasme, nėra reikšminga, ar šią informaciją pateikė įmonė, dalyvavusi kartelyje ne visu jo veikimo laikotarpiu. Iš tikrųjų ši informacija turi būti susijusi su kartelio egzistavimu, o ne su jo trukme.
- 149 Be to, Komisijai pateikta neišsami informacija nedraudžia jos laikyti turinčia lemiamos reikšmės.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 150 Pirmiausia reikia pažymėti, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 221 ir 222 punktuose, jog pats pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b punkto tekstas nereikalauja, kad „pirmoji“ įmonė pateiktų informacijos, įrodančios visas kartelio veikimo smulkmenas. Pagal šią nuostatą, kad būtų laikoma pirmąja, įmonei pakanka

pateikti informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelio egzistavimą. Šis tekstas taip pat nereikalauja, kad pateiktos informacijos pakaktų parengti pranešimą apie kaltinimus ar net priimti galutinį sprendimą, konstatuojantį pažeidimo egzistavimą. Vis dėlto, nors B skyriaus b punkte nurodyta informacija nebūtinai privalo būti pakankama įrodyti kartelio egzistavimą, ji turi turėti lemiamos reikšmės šiuo klausimu. Taigi, tai turi būti ne paprasčiausias šaltinis, leidžiantis orientuoti Komisijos tyrimą, o informacija, kurią būtų galima panaudoti kaip pagrindinį įrodomąjį pagrindą sprendime, konstatuojančiame pažeidimą.

- 151 Reikia taip pat pažymėti, jog pagal B skyriaus b punktą aplinkybė, kad informacija, turinti lemiamos reikšmės, buvo pateikta žodžiu, neturi reikšmės.
- 152 Galiausiai Komisija turi tam tikrą diskreciją vertinama, ar įmonės bendradarbiavimas turėjo „lemiamos reikšmės“ šios nuostatos prasme, konstatuojant pažeidimo egzistavimą bei jį nutraukiant, ir tik akivaizdus šios diskrecijos ribų peržengimas gali būti peržiūrėtas.
- 153 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia išnagrinėti, ar šioje byloje Komisija padarė akivaizdžią vertinimo klaidą nuspręsdama, kad *Cerestar* buvo pirmoji, pateikusi informacijos, turinčios lemiamos reikšmės įrodant kartelio egzistavimą.
- 154 Ginčijamo sprendimo 305 ir 306 konstatuojamosiose dalyse Komisija nurodė, kad *Cerestar* per 1998 m. spalio 29 d. susitikimą pirmoji pateikė informacijos, turinčios lemiamos reikšmės kartelio egzistavimą, o šios įmonės pareiškimai buvo patvirtinti raštu 1999 m. kovo 25 dieną.

- 155 Pirmiausia reikia pažymėti, kad *ADM* negali ginčyti *Cerestar* pateiktos informacijos lemiamo pobūdžio remdamasi tik tuo, kad pastaroji įmonė prisijungė prie kartelio tik praėjus vieneriems metams nuo jo sukūrimo.
- 156 Viena vertus, kaip teisingai nurodė Komisija, pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b punktas reikalauja, kad pateikta lemiamos reikšmės turinti informacija būtų susijusi su kartelio egzistavimu, o ne su jo trukme.
- 157 Kita vertus, *Cerestar* pareiškinge yra informacijos, susijusios su daugiašaliais susitikimais, vykusiais iki jos prisijungimo prie kartelio, kurią patvirtino *ADM* pareiškimai per šios įmonės ir Komisijos atstovų susitikimą.
- 158 Antra, dėl paties *Cerestar* pareiškimo turinio reikia pažymėti, kad, pirma, jame aprašomi kartelio mechanizmai, t. y. kainų nustatymo sistema, rinkos dalių paskirstymas, keitimosi informacija sistema ir susitarimai dėl kompensacijų. Antra, šiame pareiškinge pateikiamas įvairių susitikimų tarp kartelyje dalyvavusių įmonių sąrašas.
- 159 Nors *Cerestar* pareiškinge esanti informacija tam tikrais atvejais yra apytikslė ir jame dažniausiai nėra pateikiami skaitiniai duomenys, susiję su sprendimais, priimtais per kartelio susitikimus, vis dėlto Komisija, nepadarydama akivaizdžios vertinimo klaidos, galėjo nuspręsti, kad ši informacija turėjo lemiamos reikšmės įrodant kartelio egzistavimą.
- 160 Iš tikrųjų iš *Cerestar* per 1998 m. spalio 29 d. susitikimą pateiktos informacijos Komisija sužinojo apie kartelio egzistavimą Europos citrinos rūgšties rinkoje ir ši informacija leido jai bent apytikriai nustatyti kartelio trukmę, jo mechanizmus ir veikimą.

161 Todėl *Cerestar* pateikta informacija, nors ir neįrodanti visų pažeidimo aspektų, yra daugiau nei šaltinis, leidžiantis orientuoti Komisijos tyrimą, nes ji gali būti tiesiogiai Komisijos panaudota įrodant kartelio egzistavimą.

162 Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog aplinkybė, kad ši informacija neišplaukia iš pirminių parodymų ar kad ji buvo pildoma ir tikslinama vėliau, neturi reikšmės vertinant jos lemiamą pobūdį.

163 Todėl reikia atmesti apeliančios pagrindą, susijusį su klaidingu Komisijos pranešimo dėl bendradarbiavimo B skyriaus b punkto taikymu.

164 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, remiantis Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmąja pastraipa, reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį tiek, kiek jame nustatoma 39,69 mln. eurų *ADM* bauda, atsižvelgus į 35 % pagrindinės baudos padidinimą už jos, kaip kartelio organizatorės, vaidmenį, ir todėl sumažinti šią baudą iki 29,4 mln. eurų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 165 Procedūros reglamento 122 straipsnio pirmojoje pastraipoje numatyta, kad jeigu apeliacinis skundas yra pagrįstas ir pats Teisingumo Teismas priima galutinį sprendimą byloje, jis sprendžia išlaidų klausimą. Pagal to paties reglamento 69 straipsnio, taikomo apeliaciniame procese pagal jo 118 straipsnio 2 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Pagal minėto reglamento 69 straipsnio 3 dalį, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, Teisingumo Teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas.
- 166 Šiame apeliaciniame procese abiejų šalių tik dalis reikalavimų buvo patenkinta, todėl Komisija padengia pusę apeliančios bylinėjimosi išlaidų, o pastaroji padengia visas Komisijos ir pusę savo bylinėjimosi išlaidų.
- 167 Dėl proceso Pirmosios instancijos teisme reikia pažymėti: kadangi skundžiamas sprendimas buvo iš dalies panaikintas ir apeliančios reikalavimai pirmojoje instancijoje iš dalies patenkinti, reikia nurodyti Komisijai padengti ketvirtadalį apeliančios bylinėjimosi pirmojoje instancijoje išlaidų, o pastarajai padengti Komisijos ir tris ketvirtadalius savo bylinėjimosi pirmojoje instancijoje išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **2006 m. rugsėjo 27 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* (T-59/02) panaikinamas tiek, kiek jame buvo atmestas *Archer Daniels Midland Co.* nurodytas ieškinio pagrindas dėl jos teisės į gynybą pažeidimo per administracinę procedūrą, kurioje priimtas 2001 m. gruodžio 5 d. Komisijos sprendimas 2002/742/EB, susijęs su EB sutarties 81 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio taikymo procedūra (Byla COMP/E-1/36.604 – Citrinos rūgštis), nes Europos Bendrijų**

Komisija nesuteikė jai galimybės įgyvendinti savo teisę į gynybą dėl aplinkybių, kuriomis rėmėsi kvalifikuodama *Archer Daniels Midland Co.* kaip kartelio organizatorę.

2. 2006 m. rugsėjo 27 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* panaikinamas tiek, kiek juo atmetamas kaip nereikšmingas *Archer Daniels Midland Co.* ieškinio pagrindas, susijęs su Europos Bendrijų Komisijos klaidingu 1996 m. liepos 18 d. Komisijos pranešimo dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais B skyriaus b punkto taikymu.
3. Sprendimo 2002/742/EB 3 straipsnis panaikinamas tiek, kiek jame *Archer Daniels Midland Co.* nustatoma 39,69 mln. eurų bauda.
4. *Archer Daniels Midland Co.* už Sprendimo 2002/742/EB, iš dalies panaikinto 2006 m. rugsėjo 27 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimu *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* (T-59/02), 1 straipsnyje konstatuotą pažeidimą nustatoma 29,4 mln. eurų bauda.
5. Atmesti likusią apeliacinio skundo dalį.
6. *Archer Daniels Midland Co.* padengia tris ketvirtadalius savo ir visas Europos Bendrijų Komisijos bylinėjimosi Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teisme išlaidas bei pusę savo ir visas Europos Bendrijų Komisijos bylinėjimosi išlaidas apeliaciniame procese.

- 7. Europos Bendrijų Komisija padengia ketvirtadalį *Archer Daniels Midland Co.* bylinėjimosi Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teisme išlaidų ir pusę *Archer Daniels Midland Co.* bylinėjimosi išlaidų apeliaciniame procese.**

Parašai.